

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرحله‌ی آماده‌سازی فایل				
پیاده‌سازی	تصحیح و ویرایش اولیه	ذکر مآخذ	ویرایش دوم	تکمیل مآخذ و ویرایش نهایی

مراقبات شب نیمه‌ی شعبان (۱)

شب نیمه‌ی شعبان صرف‌نظر از میلاد حضرت بقیة‌الله‌الاعظم رَوَّافًا که شرافت فوق‌العاده‌ای به این شب بخشیده، شب بسیار عظیمی است. یعنی قبل از میلاد حضرت بقیة‌الله رَوَّافًا، از زمان رسول‌الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ این شب به عظمت و بزرگی تلقی می‌شد. شبی است که به تعبیری پهلو به پهلو لیلة‌القدر می‌زند و به یک لحاظ شاید بگوییم که ارجحیتی هم بر لیلة‌القدر دارد و آن این است که لیلة‌القدر نامشخص است و در بین شب‌های سال نامعلوم است. حالا اگر به اعتبار سوره‌ی قدر نگاه کنیم، لیلة‌القدر در ماه رمضان قرار دارد؛ [اولی] باز هم در بین شب‌های ماه رمضان مخفی است؛ و اگر هم با عنایت به اشاراتی که از اهل بیت عَلَيْهِمُ السَّلَام رسیده، بخواهیم لیلة‌القدر را پیدا کنیم، شب نوزدهم، بیست‌ویکم و بیست‌وسوم، باز لیلة‌القدر در این سه شب مخفی است. گرچه شب بیست‌ویکم بیش از شب نوزدهم احتمال دارد و شب بیست‌وسوم هم بیش از شب بیست‌ویکم احتمال دارد، اما باز هم به صورت یقینی هیچ‌کس اعلام نکرده لیلة‌القدر چه موقع است. اما شب نیمه‌ی شعبان شب مشخص و منجزی است، و این آن فوق‌العادگی است که این شب دارد. بنابر روایات در لیلة‌القدر، مقدرات کلی سال برای مؤمن رقم می‌خورد و در شب نیمه‌ی شعبان جزئیات مقدرات یک سال مؤمن رقم می‌خورد.^۱ در روایتی که منسوب به امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام است، حضرت در رابطه با این آیه‌ی شریفه‌ی قرآن که می‌فرماید: **فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ**

۱. سیدبن طاووس، اقبال‌الاعمال، ج ۲، ص ۷۰۶؛ مجلسی، زادالمعاد، ص ۶۰: **وَ الَّذِي نَفْسٌ عَلَيْهِ يَدِهِ إِنَّهُ مَا مِنْ عَبْدٍ إِلَّا وَ جَمِيعٌ مَا يَجْرِي**

عَلَيْهِ مِنْ خَيْرٍ وَ شَرٍّ مَفْسُومٌ لَهُ فِي لَيْلَةِ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِلَى آخِرِ السَّنَةِ.

حکیم: ۲ هر امر مستحکم و متینی در آن شب جزء به جزء آشکار و مشخص می‌شود، فرمودند: مقصود از این شب، شب نیمه‌ی شعبان است. ۳ شب بسیار عظیمی است! روایتی از امام رضا علیه السلام نقل شده که حضرت فرمودند: **هِيَ لَيْلَةٌ يُعْتَقُ اللَّهُ فِيهَا الرَّقَابَ مِنَ النَّارِ**: شب نیمه‌ی شعبان، شبی است که خدا گردن‌ها را از اسارت آتش دوزخ آزاد می‌کند. **وَ يَغْفِرُ فِيهَا الذُّنُوبَ الْكِبَارَ**: در شب نیمه‌ی شعبان خدای متعال، گناهان کبیره را می‌بخشد. بعد حضرت فرمودند: **إِنَّ أَبِي عليه السلام [كَانَ] يَقُولُ الدُّعَاءُ فِيهَا مُسْتَجَابٌ**: پدرم امام کاظم علیه السلام می‌فرمود که در شب نیمه‌ی شعبان هر کس هر دعایی کند، مورد اجابت حق تعالی قرار می‌گیرد. روایت دیگری در فضیلت این شب برایتان عرض کنم؛ بنا به آنچه که روایت شده، امام باقر علیه السلام راجع به شب نیمه‌ی شعبان فرمودند: **هِيَ أَفْضَلُ لَيْلَةٍ بَعْدَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ**: بعد از لیلۃ القدر، برترین شب‌ها شب نیمه‌ی شعبان است. **فِيهَا يَمْنَحُ اللَّهُ (تَعَالَى) الْعِبَادَ فَضْلَهُ**: این شب نیمه‌ی شعبان، شبی است که خدا فضل خودش را بی‌دریغ به بندگانش عطا می‌کند. **وَ يَغْفِرُ لَهُمْ بِمَنِّهِ**: و به من و لطف و عنایت خودش بندگانش را می‌بخشاید. **فَاجْتَهِدُوا فِي الْقُرْبَةِ إِلَى اللَّهِ (تَعَالَى) فِيهَا**: پس در شب نیمه‌ی شعبان نهایت تلاش را برای نزدیک شدن به خدای متعال به خرج دهید! **فَإِنَّهَا لَيْلَةٌ آتَى اللَّهُ (تَعَالَى) عَلَى نَفْسِهِ أَلَّا يَزُدَّ سَائِلًا لَهُ فِيهَا مَا لَمْ يَسْأَلْ مُعْصِيَةً**: ۴ به خاطر اینکه این شب نیمه‌ی شعبان، شبی است که خدای متعال تضمین و تعهد کرده که هیچ درخواست‌کننده‌ای را دست خالی از در خانه‌ی خودش برنگرداند؛ مگر اینکه درخواست کسی، درخواست انجام معصیت باشد. طبیعتاً آن اصلاً دعا نیست که اجابت شود؛ و الاً خدا متعهد شده که هیچ دعاکننده‌ای را دست خالی برنگرداند. **وَ إِنَّهَا اللَّيْلَةُ الَّتِي جَعَلَهَا اللَّهُ لَنَا أَهْلًا**

۲. سوره‌ی دخان، آیه‌ی ۴.

۳. سیدبن طاووس، اقبال‌الاعمال، ج ۲، ص ۷۰۶ و مجلسی، زادالمعاد، ص ۶۰.

۴. طوسی، امالی، ص ۲۹۷؛ سیدبن طاووس، اقبال‌الاعمال، ج ۲، ص ۶۹۵؛ طوسی، محمدبن‌حسن، مصباح‌المتجهّد، ج ۲، ص ۸۳۱ و

ابن‌مشهدی، مزارالکبیر، ص ۴۰۵.

الْبَيْتِ بِإِزَاءِ مَا جَعَلَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ لَيْتِيًّا: ^۵ حضرت فرمودند: شب نیمه‌ی شعبان شبی است که خدای متعال برای ما اهل بیت قرار داد؛ در قبال شب قدر که خدای متعال آن را برای پیامبر ما قرار داد. به هر حال شب بسیار عظیمی است! بسیار عظیم! و امیدواریم عزیزان، این شب را قدر بدانند و سعی کنند نهایت بهره را ببرند؛ همان طور که در روایات مکرر، ائمه علیهم‌السلام تأکید فرمودند. مراقبات این شب هم فراوان است؛ غسل، ^۶ احیاء داشتن و شب را تا به صبح بیدار بودن ^۷ (شب نیمه‌ی شعبان جزء یکی از چند شب ویژه برای احیاء است.) و زیارت حضرت اباعبدالله الحسین علیه‌السلام ^۸ در این شب مستحب است. اگر کسی توفیق داشته باشد، از نزدیک در حرم حسینی علیه‌السلام به زیارت آن حضرت موفق شود؛ اگر هم نه، ائمه علیهم‌السلام فرمودند از راه دور زیارت کنید! اجر زائر شب نیمه‌ی شعبان خیلی عظیم است. ملائکه او را در آغوش می‌کشند. زائر اباعبدالله علیه‌السلام در شب نیمه‌ی شعبان به عرش الهی گام گذاشته و به لقاء و دیدار خدا نائل شده است. ^۹ دعای شب تولد امام عصر رضی‌الله‌تعالی‌عنه در مفاتیح ذکر شده است؛ ^{۱۰} عزیزان از آن دعا به عنوان یک نحو زیارت حضرت (ضمن دعای بر حضرت) استفاده کنند. دعاهای متعددی برای شب نیمه‌ی شعبان روایت شده که بخش کوچکی از آنها در مفاتیح الجنان توسط محدث

۵. طوسی، امالی، ص ۲۹۷؛ سیدبن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۶۹۵ و طوسی، محمدبن حسن، مصباح‌المتجهّد، ج ۲، ص ۸۳۱.

۶. محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان؛ طوسی، محمدبن حسن، مصباح‌المتجهّد، ج ۲، ص ۶۴۸ و کفعمی، مصباح، ص ۵۴۵.

۷. محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان؛ سیدبن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۷۰۱ و مجلسی، بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۴۱۵.

۸. مجلسی، زادالمعاد، ص ۵۲۲؛ محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان و سیدبن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۷۱۲.

۹. حرّعاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۷۱ و مجلسی، بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۹۸ و محدث نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۲۹۲ (فَوْق عَرْشِهِ).

۱۰. کفعمی، بلد الامین، ص ۱۸۷ و محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان.

قمی رضوان الله تعالی علیه نقل شده است. دعایی از قول پیغمبر اکرم ﷺ^{۱۱} با مضامین بسیار عمیق و عارفانه و بزرگ [نقل شده است]. ظاهر دعا بیش از یک پاراگراف نیست؛ ولی خدا می‌داند چه خواسته‌های عظیمی در آن دعا از جانب ایشان مطرح شده است. صلوات شعبانیّه که ان شاء الله ظهرها موقفید و از آغاز ماه از شما ترک نشده، در شب نیمه‌ی شعبان به‌طور خاص وارد شده است^{۱۲}. دعای کمیل [هم وارد شده است]. اصلاً شب ورود دعای کمیل شب نیمه‌ی شعبان است. در همان روایتی که عرض کردم امیرالمؤمنین علیه السلام بنا بر نقل فرمودند این شب، همان شبی است که قرآن اشاره می‌کند **فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ**^{۱۳}، بعد حضرت (قریب به این مضمون) فرمودند که این شب را به‌شدت قدر بدانید و ارزشش را بدانید! بعد دستور خواندن دعای کمیل را [دادند] و فرمودند دعای خضر را در این شب بخوانید. این دستور را به کمیل فرمودند. مخاطب این روایت کمیل است. بعد، کمیل از حضرت درخواست می‌کند که خب دعای خضر چیست؟ امیرالمؤمنین علیه السلام دعا را به او می‌آموزند.^{۱۴} و بسیار ارزشمند است اگر کسی بتواند دعای کمیل را در سجده بخواند. حالا با این دستگاه‌های ضبط صوت و... هم خیلی راحت این کار شدنی است که در سجده کسی موفق شود کلّ دعای کمیل را بخواند. اگر بخواهید دعا را بدون اضافات و چیزهایی که مدّاح‌ها و دعاخوان‌ها اضافه می‌کنند بخوانید، زمانش هم خیلی طولانی نمی‌شود، و می‌شود به‌راحتی در یک سجده دعای کمیل را خواند. امیدواریم خدا توفیق دهد خود مناجات شعبانیّه را انسان بخواند؛ به‌عنوان یکی از ادعیه‌ی بسیار عظیم در این شب بزرگی

۱۱. محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان؛ مجلسی، بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۴۱۳-۴۱۴ و مجلسی، زاد المعاد، ص ۶۰-۵۹.

۱۲. طوسی، محمد بن حسن، مصباح المتعجّد، ج ۲، ص ۸۲۸؛ سیّد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۶۸۷ و کفعمی، مصباح، ص ۵۴۴.

۱۳. سوره‌ی دخان، آیه‌ی ۴.

۱۴. محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان؛ سیّد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۷۰۶؛ مجلسی، زاد المعاد، ص ۶۰ و احمدی میانجی، مکاتیب الاثمه، ج ۲، ص ۱۲۶.

که دعاها مورد اجابت است. اذکاری هم وجود دارد. صد بار گفتن هر یک از اذکار تسبیحات اربعه، **سبحان الله، الحمد لله، الله اکبر، لا اله الا الله**، آثار عجیبی دارد.^{۱۵} وقت نیست من روایت‌هایش را اشاره کنم. امروز می‌خواهم خیلی کوتاه به بحث‌ها بپردازم. خدا می‌داند چه آثار عجیبی دارد! همین چهار دور تسبیح، یک دور **سبحان الله**، یک دور **الحمد لله**، یک دور **الله اکبر**، یک دور **لا اله الا الله**. محدث قمی رضوان الله تعالی علیه دعای مخصوصی هم برای نیمه‌ی شعبان نقل کرده است.^{۱۶} سجده‌هایی از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده؛^{۱۷} سجده‌های بسیار عجیبی است. بسیار عظیم، بسیار زیبا، بسیار پرمعنا، خیلی زیبا! خیلی زیبا! اگر بخواهم فقط یکی از جمله‌های آن سجده‌ها را برایتان توضیح دهم، باور کنید تمام وقت جلسه‌ی امروز طی می‌شود و گوشه‌ای از آن را هم نگفته‌ام. خدا می‌داند چه عبارات عجیبی در ذکر این سجده‌هاست! **سَجَدَ لَكَ سَوَادِي وَ خَيَالِي وَ بِيَاضِي**،^{۱۸} این جمله یعنی چه؟! پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله در این سجده (بنا بر قول) چه عرض می‌کنند به خدا؟! در سجده که نزدیک‌ترین مرتبه‌ی قرب عبد به حضرت حق است! و عبارات دیگری که در سجده‌های شب نیمه‌ی شعبان نقل شده است.

این را هم بگویم حتماً از دست ندهید: نماز عشاء را که خواندید، بعدش دو رکعت نماز روایت شده است.^{۱۹} خدا می‌داند این نماز چیست! فقط خود خدا می‌داند! بروید آنچه را که در مفاتیح راجع به این

۱۵. محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان.

۱۶. محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان؛ طوسی، محمد بن حسن، مصباح‌المتجهّد، ج ۲، ص ۸۴۳ و ابن‌مشهدی، مزار الکبیر، ص ۴۱۱.

۱۷. محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان؛ مجلسی، بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۴۱۶؛ سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۷۰۲؛ طوسی، محمد بن حسن، مصباح‌المتجهّد، ج ۲، ص ۸۴۱؛ مجلسی، زاد المعاد، ص ۵۹ و خوئی، منهاج البراعه، ج ۱۹، ص ۲۹۰.

۱۸. مجلسی، زاد المعاد، ص ۵۹ و خوئی، منهاج البراعه، ج ۱۹، ص ۲۹۰.

۱۹. طوسی، محمد بن حسن، مصباح‌المتجهّد، ج ۲، ص ۸۳۱-۸۳۳ و محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان.

نماز نقل شده بخوانید؛ همان قدر را بدانید، دیگر محال است دلتان بیاید آن را در شب نیمه‌ی شعبان از دست بدهید. دو رکعت نماز است؛ رکعت اول **حمد** و سوره‌ی **کافرون**، رکعت دوم **حمد** و سوره‌ی **قل هو الله**. بعد از اینکه نماز تمام شد و سلام دادید، تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام را از آخر به اول بگویید؛ یعنی اول ۳۳ بار **سبحان الله**، بعد ۳۳ بار **الحمد لله** و بعد ۳۴ بار **الله اکبر** و بعد هم یک دعا و ذکر سجده دارد. معصوم فرمود که آن وقت هر حاجتی بخواهد، هر چه هم زیاد باشد، بدون هیچ قیدی برآورده می‌شود. ان شاء الله در رأس حاجت‌ها فرج حضرت بقیة الله الاعظم ارزوتنا باشد. نماز جعفر طیار نیز در این شب توصیه‌ی فوق‌العاده شده است.^{۲۰} نمازهای متعددی هست که دیگر بستگی به هاضمه‌ها دارد. راجع به بحث مستحبات قبلاً مفصل عرض کردیم خدمتان، که مستحبات را فقط به آن حدی انجام دهید که با اشتیاق و شادابی انجام می‌شود؛ نه با اکراه و تحمیل و کسالت! بنابراین اگر من اعمال زیادی برایتان می‌گویم، به این معنا نیست که همه می‌توانند انجام دهند. خیر، هر کس به تناسب اشتهای خودش!

۱۰۰ رکعت نماز روایت شده، در هر رکعت **حمد** و ۱۰ بار **قل هو الله**، که بعد از تمام شدن آن ۱۰۰ رکعت هم ۱۰ بار **آیه‌الکرسی**، ۱۰ بار سوره‌ی **حمد** و ۱۰۰ بار **سبحان الله** گفته می‌شود.^{۲۱} البته بعضی از اینها هم به این شکل در مفاتیح نیست. من می‌گویم که شما شنیده باشید. امیدواریم توفیق عملش را هم داشته باشید. یا چهار رکعت نماز، یعنی دو تا نماز دو رکعتی، **حمد** و ۱۰ بار توحید، که بعدش اذکاری وجود دارد. بعد از اینکه نماز تمام شد ۱۰ بار **یا رب اغفر لنا**، ۱۰ بار **یا رب ارحمنا**، ۱۰ بار **یا رب تبارک و تعالی** و بعدش ۲۱ بار سوره‌ی توحید خوانده می‌شود و ۱۰ بار این ذکر گفته می‌شود: **سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ**

۲۰. محدث قمی، مفاتیح الجنان، فضیلت و اعمال شب نیمه‌ی شعبان؛ صدوق، امالی، ص ۲۷ و طوسی، محمد بن حسن، مصباح المتبهج، ج ۲،

ص ۸۳۸.

۲۱. سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۶۹۹؛ مجلسی، زاد المعاد، ص ۵۹ و مجلسی، بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۴۱۳.

الَّذِي يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَيُمْسِكُ الْأَحْيَاءَ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. ۲۲ خب دیگر همین قدر بس است. فکر می‌کنم

همین‌ها را هم کسی بخواهد انجام بدهد اذان صبح را گفته‌اند. و آن نکته‌ای که عرض کردم، حتماً

مراعات شود. هر کس به اندازه‌ی هاضمه‌اش از این طعام‌های روحی بهره بگیرد. بیش از حد نه!

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

۲۲. سیدین طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۶۹۴.